Posudek oponenta bakalářské práce:
Veronika Polnická, *Klášterní kostel sv. Antonína v Dačicích jako místo paměti* (bakalářská práce), Ústav estetiky a dějin umění FF JU, České Budějovice 2015, 93 s., 21 obr.

Veronika Polnická si pro absolventskou práci vhodně zvolila jednotlivou památku z regionu, k němuž má zjevně srdečný vztah. Zabývá se klášterním kostelem sv. Antonína Paduánského při dačickém klášteře františkánů observantů. Jako svůj hlavní úkol si autorka vytyčila *„zmapování způsobů uchování paměti na důležité osoby, které byly jistým způsobem spojeny s klášterním kostelem"* (s. 8). Práce je přehledně rozvržena do osmi kapitol. Po obligátním úvodu následuje rozbor literatury, přiblížení dějin Dačic, představení osobnosti fundátora kláštera Matěje Jiřího Kapety a františkánského řádu. V dalších částech BP se slečna Polnická věnuje stavbě kláštera a rozboru jeho výbavy, zejména z ikonografického hlediska. Sedmá kapitola sleduje *„memoriální funkci"* kostela, zvláště na příkladu sepulchrálních památek. V závěru autorka usiluje o shrnutí získaných poznatků.

Obecně má BP ambici přispět ke studiu paměti. (V zadání se autorka zaštiťuje pracemi Maurice Halbwachse a Jana Nepomuka Assmanna, s nimiž však v práci nepracuje). Čtenáře překvapí, že se Polnická tématu paměti a jejího utváření ve vlastním textu soustavně nevěnuje. Spokojuje se s výčtem jednotlivých faktů z dějin kláštera a popisem jeho zařízení. Jako média paměti vnímá heraldickou symboliku, pamětní nápisy a jména ulic spíše nereflektovaně, bez kladení otázek. Jeden příklad za všechny – portrét Matěje Jiřího Kapety, vytvořený dlouho po jeho smrti, autorka pouze uvádí v obrazové příloze (obr. 4, s. 67), aniž by si k němu položila jedinou z nabízejících se otázek: kdo byl objednavatelem díla? Z jakých pohnutek vzniklo, kde bylo umístěno? Z jakých zdrojů malíř vycházel? Podobně by bylo na místě, aby si autorka položila otázky i v případě důvodů vedoucích Kapetu k založení kláštera, obzvláště v souvislosti s možným přepisováním paměti na někdejší českobratrskou komunitu (s. 11). Není možné vnímat pozvání františkánů jako pokus o ustavení nové paměti? Nakolik oprávněné je tvrzení slečny Polnické: *„Zdá se tedy, že také v Dačicích si bratrská komunita žila takříkajíc vlastním životem"* (s. 11)? Jaký vliv mohl mít Kapeta na zvolené patrocinium klášterního kostela a z jakých důvodů byl za patrona svatyně vybrán sv. Antonín Paduánský? Proč došlo ke svěcení kostela až v roce nepomucenského svatořečení? Z jakých pohnutek podporovali jednotliví dobrodinci dačické františkány? Lze uvažovat o souvislejších objednavatelských strategiích, například v případě Františka Gürtha (s. 29, 32, 46 – byl F. Gürth příbuzný s Antonínem Ignácem Gurthem, a pokud ano, jak vysvětlit jejich podporu klášteru, s. 49)? O čem svědčí Kammererovy dary kostelu (s. 46)?

Závažné jsou i mezery slečny Polnické v literatuře – naprosto zásadní inspirací by pro ni byla podnětná studie Štěpána Váchy o staroboleslavském kostele a strategiích objednavatelů jeho výbavy.[1] Se znalostí Váchovy studie by autorka jistě byla schopná shromážděná fakta o dačických oltářích a jejich objednavatelích interpretovat. V textu věnovaném františkánskému řádu a jeho vizualitě bych očekával odkazy na stěžejní studie Ivo Hlobila a Jana Chlíbce o františkánské vizualitě, případně klíčové monografie z pera Petra Hlaváčka (obzláště v pasážích věnovaných Janu Kapistránovi, s. 16, 29) a Martina Elbela.[2] Tyto práce by umožnily ukotvit slečně Polnické shromážděné údaje do širších souvislostí.

Vedle těchto zásadních podnětů lze vznést řadu dílčích připomínek. Kontextualizaci by si zasloužila zmínka o očistcovém obrazu na oltáři P. Marie Bolestné (s. 39).[3] Pokud by slečna Polnická

[1] Štěpán Vácha, Šlechtické kaple v kostele Panny Marie ve Staré Boleslavi. Oltářní výzdoba a fundace v 17. století, *Umění* LVIII, 2009, s. 17–41.
[2] Ivo Hlobil, Bernardinské symboly Jména Ježíš v českých zemích šířené Janem Kapistránem, *Umění* XLIV, 1996, s. 223-234. – Jan Chlíbec, The Contest between Utraquist Chalice and the Bernardino Sun, *Umění* LXI, 2013, s. 494-519. – Petr Hlaváček, *Čeští františkáni na přelomu středověku a novověku*, Praha 2005. – Martin Elbel, *Bohemia Franciscana. Františkánský řád a jeho působení v českých zemích 17. a 18. století*, Olomouc 2001.
[3] Malý, Suchánek! Očistec, resp.
Tomáš Malý - Pavel Suchánek, Mezi realitou a symbolem. K historické interpretaci (barokního) ztvárnění očistce, *OHA* LIII, 2009, s. 53-82.

sledovala předmět svého zájmu s potřebným nadhledem, uvědomila by si, že nápisy „*Altare*" a „*Privilegiatum*" na hlavním oltáři, jež vnímá jako dva samostatné texty, tvoří jeden celek. „*Altare privilegiatum*", privilegovaný oltář, byl oltář nadaný privilegiem k zádušní mši. Znalost patřičné literatury k tématu by autorce opět pomohla prohloubit interpretaci – právě zádušní mše a modlitby lze vnímat jako zásadní prostředek uchovávání paměti.[4]

V uměleckohistorické BP bych také očekával hlubší pozornost věnovanou problematice forem, provenience a autorství uměleckých děl. Jak se Veronika Polnická staví k uvažovanému autorství klášterního kostela (Stefano Perti)? Proč neprovede alespoň dílčí srovnání forem s jeho doloženými díly (např. jindřichohradeckým františkánským klášterem) a spokojí se jen s převzetím údaje ze sekundární literatury (s. 17)? Proč se při zmínce o vysoké kvalitě oltářního obrazu sv. Františka z Assisi nepozastaví nad jeho autorstvím a proveniencí, třeba v souvislosti s osobností objednavatele (s. 36)? Při výkladu o oltářním obrazu Petra Strudela by bylo vhodné opřít se o jeho monografii a položit si otázku po důvodu volby tohoto umělce (s. 25).[5] Odpověď může být triviální (vazbu Berka-Strudel Polnická zmiňuje), ale právě takové otázky by práci pozvedly a prokázaly schopnost autorky zkoumanou problematiku promýšlet, nejen popisovat. Z jakých důvodů volil hrabě Heissler Johanna Ferdinanda Schora jako autora poptávané výzdoby (s. 47) a jak s ním přišel do kontaktu? Proč Polnická neupozorní na zjevně nebarokní původ sochy Ježíše na oltáři Srdce Ježíšova a dalších (s. 38 aj., viz například oltář P. Marie Lurdské!, kterému věnuje stejnou pozornost jako oltářům barokním)? Proč autorka netematizuje problematiku mladších úprav mobiliáře? Jinými slovy, proč se spokojuje s popisem současného stavu kostela a nepokouší se o rekonstrukci jeho původního vybavení? Oč vlastně autorce šlo – o ikonografický popis, nebo o barokní paměť? V sedmé kapitole by místo výčtu úředních hodností a popisu kariér jednotlivých objednavatelů (podle jakého klíče zvolila Polnická jejich pořadí?) bylo vhodné zamyslet se nad motivy jejich jednání.

Jazyk autorky na několika místech prozrazuje závislost na sekundární literatuře. Ve výkladu o Antonínu Paduánském Polnická mimo jiné uvádí: „*za 36 let stihl tento světec vykonat tolik dobra, jako žádný jiný*" (s. 19, podobně ve výkladu o sv. Petru z Alcantary, s. 30). Na některých místech pak autorka zbytečně sklouzává k floskulím, jež neodpovídají odbornému charakteru textu: Veronika Polnická tak například čtenáře neopomine zpravit o tom, že třicetiletá válka „*bývá rovněž někdy označována jako první moderní válka v dějinách*" (s. 12). V ojedinělých případech není jisté, co chce Polnická říci: žil Kapeta „*obyčejným životem*", nebo k němu měl „*osobitý přístup*" (a na základě čeho to autorka tvrdí?, s. 13)? Průvodcovským pábením pak zavání formulace o Kapetovi, jehož „*nezastavila žádná překážka*" ve fundační činnosti, jíž si chtěl „*postavit pomník v srdcích i myslích svých spoluobčanů*" (nota bene, o spoluobčanech nelze v Dačicích 17. věku hovořit, s. 14). Celkově je však jazyk slečny Polnické srozumitelný a kultivovaný. Kladně hodnotím absenci závažnějších jazykových prohřešků, vyjma nesoustavného užívání sousloví „*postraní oltář*" v nadpisech jednotlivých podkapitol a v obrazové příloze – v textu je naopak správné „*postranní oltář*", resp. hrubky „*děti se narodili*" (s. 46). V těchto případech však jde spíše o překlepy, podobně jako „*Riminy*" místo „*Rimini*" (s. 20).

Závěrem. Předloženou BP napsala Veronika Polnická se sympatickým zanícením. Nepopiratelné zaujetí tématem by však v odborné práci mělo být vyváženo věcným odstupem, který by autorčině přístupu zásadně prospěl. I přes vznesené připomínky, které je třeba vnímat spíše jako podněty pro další studium slečny Polnické, její bakalářskou práci **doporučuji k obhajobě** s hodnocením **velmi dobře**.

V Českých Budějovicích, 14. května 2015 Jan Ivanega

[4] Iidem, *Obrazy očistce. Studie o barokní imaginaci*, Brno 2013.

[5] Manfred Koller, *Die Brüder Strudel*, Innsbruck 1993.